

Hva hender når du flytter mellom nordiske land Trygd og sosiale ytelser

Nordisk konvensjon om sosial sikring (trygd) og Nordisk konvensjon om sosial bistand og sosiale tjenester

Hva skjer når du flytter til et annet nordisk land?

Hvilke rettigheter og plikter har du?

- Når du flytter til et annet nordisk land, må du melde fra om flyttingen til folkeregisteret i fraflyttingslandet.
- Folkeregistermyndigheten i tilflyttingslandet vil etter flyttingen tildele deg nasjonalt identitetsnummer i ditt nye bostedtsland. Dette nummeret skal du bruke i samhandling med de offentlige etater i landet i forbindelse med skatt, pensjon, sosialforsikring mv.
- Når du bor i et nordisk land, er du medlem i sosialforsikringen/trygden i dette landet, om du ikke arbeider i et annet land
- Dersom du er arbeidstaker, blir du medlem av sosialforsikringen/trygden i ditt nye arbeidsland. Dette gjelder selv om du ikke flytter til dette landet, men blir boende i et annet nordisk land. Dette følger av reglene i nordisk konvensjon om trygd som følger de samme regler som EU/EØS-reglene.
- Du og din ektefelle og barn får rett til sosialforsikringsytelser i det nye bostedslandet eller det nye arbeidslandet på lik linje med statsborgerne i dette landet. Dette følger av reglene i nordisk konvensjon om trygd. Vær oppmerksom på at reglene, stønadstypene og stønadssatsene kan variere fra land til land. Lovgivningen på dette området er ikke helt lik i de nordiske land.
- Dersom du er avhengig av stønad eller bistand etter lovgivningen om sosial bistand og sosiale tjenester, får du rett til slik stønad i det landet du bosetter deg i, på lik linje med landets egne statsborgere. Dette følger av nordisk konvensjon om sosial bistand og sosiale tjenester.
- Det er tilflyttingslandets regler om folkeregistrering som avgjør om du skal anses å være bosatt der.
- Dersom du er pensjonist, har du ved flytting til et annet nordisk land rett til å få med deg den pensjonen du mottok før flyttingen. Det samme gjelder om du flytter til et annet EU/EØS-land. Dette følger av reglene i nordisk konvensjon om trygd som følger de samme regler som EU/EØS-reglene.

Turister og personer som har midlertidig opphold i annet nordisk land

Når du er bosatt i et nordisk land og er turist eller er på besøk i et annet nordisk land, har du rett til helsetjenester ved sykdom på de samme økonomiske vilkår som landets egne innbyggere.

Arbeid i et annet nordisk land eller et EU/EØS-land

Du som tar arbeid i et annet nordisk/EU/EØS-land blir omfattet av dette landets trygdesystem, selv om du ikke flytter til dette landet. Ditt trygdemedlemskap i det landet der du bor opphører når du blir omfattet av det nye arbeidslandets trygdesystem.

Dersom du flytter til et annet nordisk/EU/EØS-land og begynner å arbeide der, opphører trygdemedlemskapet i landet du flytter fra, og du blir i stedet omfattet av det nye landets trygdesystem. Dine rettigheter og plikter følger av det nye landets lovgivning.

Dersom du arbeider og bor i ett land og samtidig også arbeider i et annet land, fortsetter du å være omfattet av bosettingslandets trygdesystem.

Når du tar arbeid i Sverige, Finland eller Danmark må du søke om medlemskap i en arbeidsløshetskasse for å få rett til inntektsbaserte dagpenger ved eventuell arbeidsløshet. I Norge behøver du ikke søke om medlemskap i arbeidsløshetstrygden, ettersom den er en del av den norske folketrygden.

Dersom du skulle bli helt arbeidsløs når du bor i ett land og arbeider i et annet, gjelder det særskilte regler som innebærer at du får rett til dagpenger ved arbeidsløshet i landet der du bor.

Eksempel 1:

Johan bor i Sverige og arbeider i Danmark. Han er medlem i en dansk arbeidsløshetskasse. Dersom han mister sitt arbeid i Danmark, skal han melde seg som arbeidssøker på arbeidsformidlingen i Sverige og søke om dagpenger ved arbeidsløshet i Sverige. Den svenske arbeidsløshetskassen skal ta hensyn til hans arbeid og medlemsperiode i Danmark når den avgjør om han har rett till dagpenger ved arbeidsløshet i Sverige eller ikke.

Blir du syk, får du sykepenger etter arbeidslandets lovgivning.

Eksempel 2:

Kalle som bor i Sverige begynner å arbeide for en norsk arbeidsgiver i Norge. Han omfattes nå av det norske trygdesystemet og ikke av det svenske, selv om han fortsetter å bo i Sverige.

I Norge opptjener han rett til pensjon og alle de andre ytelsene som finnes i det norske trygdesystemet. Dersom han trenger sykebehandling, kan han velge om han vil ha det i bostedslandet eller i arbeidslandet.

Eksempel 3:

Minna flytter fra Helsingfors til København for å begynne i arbeid der for en dansk arbeidsgiver. Som følge av flyttingen og arbeidet opphører hun å være omfattet av det finske trygdesystemet og blir fullt ut omfattet av det danske trygdesystemet.

Eksempel 4:

Erkki bor og arbeider i Finland. Han arbeider ikke heltid og søker derfor også arbeid hos en svensk arbeidsgiver i Sverige. Dette arbeidet får han. I og med at han også arbeider i sitt bostedsland omfattes han fullt ut av dette landets trygdesystem trygghetssystem, ettersom han arbeider i to land. Som bevis på dette skal Erkki ha en blankett E 101 fra Finland. Han slipper da å betale trygdeavgift Sverige. Erkkis svenske arbeidsgiver skal betale arbeidsgiveravgift for ham til Finland.

Utsendt arbeidstaker

Dersom din arbeidsgiver sender deg til et annet nordisk/EU/EØS-land for å utføre arbeid der for arbeidsgiverens regning i en begrenset periode, fortsetter du å være omfattet av arbeidsgiverlandets trygdesystem. Som bevis for at du er utsendt skal utsendingslandet utstede en blankett E 101. Du slipper da å betale trygdeavgift i det midlertidige arbeidslandet, og arbeidsgiveren fortsette å betale arbeidsgiveravgift i utsendingslandet.

• Barnefamilier

Dersom dere er en familie med barn og flytter til et annet nordisk/EU/EØS-land, blir dere omfattet av sosialforsikringen i det nye bostedslandet. Dere vil dere få rett til de familie- og foreldreytelsene tilflyttingslandets lovgivning omfatter. Familie- og foreldreytelsene kan variere fra land til land, både når det gjelder ytelsenes størrelse og hva slags ytelser som kan gis.

Dersom du er arbeidstaker i ett nordisk/EU/EØS-land og bor i et annet nordisk/EU/EØS-land sammen med ektefelle/samboer og barn, vil dere ha rett til barnetrygd og andre familieytelser fra ditt arbeidsland. Dersom det bare er én av foreldrene som arbeider, er det arbeidslandet som primært skal utbetale disse ytelsene. Dersom tilsvarende ytelser er større i barnets bostedsland, skal bostedslandet betale differansen.

Dersom begge foreldrene er i arbeid, og de arbeider i hvert sitt land, er det det arbeidslandet der familien bor som primært skal utbetale familieytelsene. Det andre arbeidslandet skal utbetale en differanse dersom deres familieytelser er høyere.

På denne måten er familien sikret å få i sum et beløp som svarer til den høyeste familieytelsen.

Dersom dere på flyttetidspunktet mottar en løpende foreldreytelse fra fraflyttingslandet, kan denne komme til å falle bort. Dette er det ulike regler om i de nordiske land.

Eksempel 1:

Ole og Hilde har to barn, 1 og 3 år. De flytter fra Sverige til Norge.

I Sverige fikk Hilde barnbidrag og förалdrapening, selv om hun ikke hadde vært i arbeid før hun fødte sitt yngste barn. Etter flyttingen til Norge er Hilde fortsatt hjemmевærende og tar selv hånd om barna hjemme.

Ved flyttingen opphører ytelsene fra Sverige, og hun får i stedet familieytelser i Norge. Dette vil være barnetrygd (tilsvarende svensk barnbidrag) og kontantstøtte som er en yttelse som gis for barn mellom 1 og 3 år hvis de ikke går i offentlig støttet barnehage.

Eksempel 2:

Per og Marie bor i Sverige, men Per arbeider i Norge. Per er derfor medlem i norsk sosialforsikring (folketrygden). Når så Marie nedkommer med et barn, kan ikke Per få betalt pappapermisjon fordi Marie ikke har arbeidet i Norge og opptjent rett til foreldrepenger der.

Bare hvis Marie begynner i arbeid eller heltidsstudier eller blir syk, slik at hun ikke kan ta seg av barnet, har Per rett til pappapermisjon betalt av den norske folketrygden.

Studenter

Når du planlegger å studere i et annet nordisk land bør du først kontakte trygdemyndighetene i bostedslandet ditt. Når du bare studerer og ikke arbeider, er du omfattet av trygdesystemet i landet der du er registrert som bosatt. Om du anses for å være bosatt i et land eller ikke, beror på folkeregistreringsreglene i det enkelte land.

Du finner mer informasjon om folkeregistrering i de ulike nordiske land på www.nordisketax.net.

Du har rett til sykebehandling og helsetjenester etter lovgivningen i bostedslandet. Du har også rett til nødvendig sykebehandling i studielandet på samme vilkår som landets innbyggere. For studiestøtte, lån og stipender gjelder det egne regler.

Dersom du tar arbeid i landet der du studerer, blir du normalt omfattet av dette landets trygdellovgivning uten hensyn til hvor du er folkeregistrert, se avsnittet ”Arbeid i et annet land”.

Eksempel 1:

Finske Tanja vil forbedre sine svenskunnskaper og har derfor søkt seg til et utvekslingsprogram med et universitet i Sverige. Utvekslingen varer et semester, dvs. 4 - 5 måneder.

Hun omfattes av den finske trygdellovgivningen i studietiden i Sverige ettersom hun er folkeregistrert i Finland også i studietiden i Sverige. Hun bør likevel informere Folkpensjonsanstalten (FPA) i Finland om at hun studerer i Sverige. FPA gjør et skriftlig vedtak i saken.

Eksempel 2:

Anders fra Sverige har søkt og blitt tatt opp ved et universitet i Finland. Han planlegger å gjennomføre hele utdannelsen i Finland. Beregnet studietid er 3 år.

Han skal folkeregistreres som bosatt i Finland. Han blir omfattet av finsk lovgivning. Han kan ikke samtidig anses å være bosatt i Sverige. Obs: Studiestöd kan likevel bli utbetalt fra Sverige.

- **Pensjonister**

Du kan søke og få pensjon selv om du på søknadstidspunktet bor i et annet nordisk land/EØS-EU-land enn det landet der du har opptjent rett til pensjon. Søknad settes fram til trygdemyndighetene i bostedslandet.

Hvis man flytter fra et nordisk land til et annet nordisk land/EØS/EU-land, vil man fortsatt få utbetalt pensjonen fra pensjonsmyndigheten i det landet der man har opptjent pensjon. Dette gjelder også for Færøyene og Grønland. Pensjonen utbetales fortsatt etter reglene i opptjeningslandet. Pensjonsbeløpet endres ikke fordi om man flytter. Det gjelder spesielle regler når man flytter mellom Danmark, Færøyene og Grønland.

Eventuelle tillegg som er avhengige av levekostnader - f.eks. bostøtte - utbetales av myndighetene i bostedslandet etter de regler som gjelder der.

Pensjonister har rett til legebehandling, behandling i sykehus, pleie mv. i bostedslandet etter den lovgivningen som gjelder der.

Familieytelser utbetales fra det landet som utbetaler pensjonen. Hvis flere land betaler pensjon, kommer bostedslandets ytelser først, hvis dette landet utbetaler pensjon. Ytelser fra andre pensjonsland utbetales som et tilleggsbeløp hvis ytelsene er høyere enn i bostedslandet.

Eksempel:

Lars har alltid arbeidet og bodd i Danmark. Når han blir pensjonist 65 år gammel, flytter han til Sverige sammen med sin sønn på 17 år. Pensjonen skal utbetales fra Danmark. Det samme skal familieytelser (børnefamilieydelse og særligt børnetilskud). Eventuell sykebehandling og helsetjenester ytes i Sverige etter svenske regler.

Reglene om beskatning av pensjon fra de ulike nordiske land finner du på den nordiske skatteportalen: www.nordisketax.net

Når en pensjonist flytter til et annet land, er det viktig på forhånd å gi melding om flyttingen til den myndigheten som utbetaler pensjonen.

• Sosial bistand og sosiale tjenester

Nordiske statsborgere og andre personer som har lovlig bopel i et nordisk land, er dekket av Nordisk konvensjon om sosial bistand og sosiale tjenester. Konvensjonen inneholder bl.a. bestemmelser om muligheten til å få sosial støtte i oppholdslandet og bestemmelser om flytting til et annet nordisk land for personer som har behov for langvarig behandling eller pleie.

Sosial støtte

Du kan få rett til sosial støtte i oppholdslandet etter dette landets regler.

Pleiebehov og flytting til annet nordisk land

Hvis en person som er omfattet av konvensjonen har behov for langvarig behandling eller pleie og ønsker å flytte fra ett nordisk land til et annet nordisk land, skal de ansvarlige myndighetene i de to landene samarbeide om en slik flytting, dersom flyttingen vil forbedre personens livssituasjon. Det er en forutsetning at personen har en særlig tilknytning til det landet han/hun ønsker å flytte til.

For at en flytting kan gjennomføres, skal myndighetene i til- og fraflytningslandene være enige om følgende:

- At personen har en særlig tilknytning til tilflytningslandet,
- At flyttingen vil forbedre personens livssituasjon, og
- At myndighetenes medvirkning er nødvendig for at en flytting skal kunne finne sted.

Myndighetene i de to landene har en samarbeidsforpliktelse til å forsøke å medvirke til den ønskede flyttingen. Det er likevel ikke noen garanti for at den enkelte borger kan få oppfylt sitt ønske om å flytte.

• Hvor finner du mer informasjon?

Danmark:

- **Om pensjon og generell informasjon:** www.sist.dk (Sikringsstyrelsen) og www.borger.dk
- **Om ATP:** www.atp.dk (Arbejdsmarkedets tillegspensjon)
- **Om arbeidsløshet, sykepenger og sosial bistand:** www.adir.dk (Arbejdsdirektoratet)
- **Om studiestøtte:** www.su.dk (Statens Uddannelsesstøtte)

Finland

- **Om grunnpensjon, sykeforsikring, rehabilitering, foreldreytelser, familieytelser, arbeidsløshet, studiestøtte, handicapytelser, bostøtte:** www.fpa.fi (Folkpensjonsanstalten, Kansaneläkelaitos, Kela)
- **Om arbeidspensjon:** www.etk.fi (Pensjonsskyddcentralen i Finland)
- **Om yrkesskade:** www.vakes.fi (Olycksfallsförsäkringsanstalternas förbund i Finland)
- **Om inntektsbasert arbeidsledighetsytelse:** www.tyj.fi (arbetslöshetskassornas samorganisasjon)
- **Om sosial bistand og offentlig helsetjeneste:** www.stm.fi (Social- och hälsovårdsministeriet) og www.kommunerna.net

Færøyene

- Om pensjon, sosial bistand og generell informasjon: www.almannastovan.fo (kun på færøsk)
- Om arbeidsløshet og sykedagpenger: www.als.fo (kun på færøsk)
- Om barselspenning: www.barsil.fo (kun på færøsk)

Grønland

- www.nanoq.gl (Grønlands Hjemmestyre)

Island

- **Om pensjon, sykeforsikring, sykepenger, arbeidsskade og generell informasjon:** www.tr.is (Tryggingastofnun ríkisins i Island)
- **Om arbeidsløshet:** www.vinnumalastofnun.is (Arbejdsdirektoratet i Island)
- **Om fødsels- og foreldreytelser:** www.faedingarorlof.is
- **Om arbeidspensjon:** www.ll.is (Tillægspensjonsfondernes forbund i Island)
- **Om familieytelser:** www.rsk.is (Skattedirektoratet)
- **Om studiestøtte:** www.lin.is (Islandske studerendes lånefond)
- **Om sosial bistand:** www.felagsmalaraduneyti.is (Socialministeriet i Island)

Sverige

- **Om pensjon, sykepenger, familieytelser, yrkesskade, m.m.** www.forsakringskassan.se (Försäkringskassan)
- **Om arbeidsløshet:** www.iaf.se (Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i Sverige)
- **Om sosial bistand:** www.socialstyrelsen.se (Socialstyrelsen)
- **Om studiestøtte:** www.csn.se (Centrala studiestödnämnden)

Norge

- **Om pensjon, sykepenger, familieytelser, yrkesskade, arbeidsløshet m.m** www.nav.no (Arbeids- og velferdsetaten i Norge)
- **Om sosial bistand:** www.shdir.no og www.fylkesmannen.no
- **Om studiestøtte:** www.lanekassen.no

Skatt og folkeregistrering i Norden

- www.nordisketax.net/ (Felles nordisk skatteportal)

Søke jobb

- <http://eures.europa.eu>
- Norge: www.eures.no eller www.nav.no